

Stockholm 2017-01-03

Dnr RD-1.7.7-2608-2015/16

Miljö- och jordbruksutskottets delegationsresa till Kenya och Tanzania den 27 augusti–7 september 2016

Resans syfte

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 17 september 2015 att göra en delegationsresa till Kenya och Tanzania (prot. 2015/16:1). Syftet med resan var att studera ett antal för utskottet viktiga områden och hur dessa påverkas av bl.a. klimatförändringarna, den stora befolkningsökningen, ägarförhållanden och handelsavtal med exempelvis EU. Prioriterade områden var skogsjordbruk (agroforestry), småskaligt jordbruk, livsmedelsproduktion, vattenresurser och fiske. Ytterligare ett område som man önskade studera var naturvård med särskilt fokus på viltvård samt problematiken kring tjuvjakt och handel med utrotningshotade djur. Ett viktigt inslag i resan var att få tillfälle att diskutera dessa frågor med berörda aktörer, parlamentariker, internationella organisationer och regeringsrepresentanter.

I det följande redovisas en kort beskrivning av de besök och aktiviteter som ägde rum under resan.

Redogörelse för resan

Ett av målen med resan var att studera hållbarhetsaspekter inom jord- och skogsbruk och livsmedelsproduktion. I Kenya står jordbruket för ca 70 procent av arbetstillfällena, och det svenska stödet till landets jordbrukssektor inleddes redan vid självständigheten 1963. Stödet är i nuläget inriktat på miljöaspekter, på att skapa arbetstillfällena i sektorn och på mejerinäringen. Merparten av de kenyanska jordbruken är självhushållande och detta är en utmaning som diskuterades med olika intressenter. Hur kan produktivitet och lönsamhet ökas med hjälp av modern teknologi samtidigt som landet i mycket stor utsträckning påverkas av klimatförändringarna? Detta märks inte minst genom allt oftare återkommande perioder av torra och översvämningar. Kenya har tagit fram nationella policyramverk och handlingsplaner för att hantera klimatförändringarnas påverkan på landet. För att studera ämnet i fält besökte delegationen småskaliga jordbrukare i västra Kenya som med hjälp av

organisationen Vi-skogen ställer om till s.k. skogsjordbruk (agroforestry). Detta innebär att man utnyttjar de miljömässiga och produktionsmässiga fördelarna med s.k. samplantering av träd och grödor. På så sätt minskar sårbarheten för drastiska väder- och klimatförändringar. Vi-skogen har verkat i regionen sedan 1983 och programmet hjälper familjer att lyfta sig ur fattigdom. Med Vi-skogens skolverksamhet lyfter man fram betydelsen av utbildning i agroforestry för en hållbar miljö och bättre levnadsförhållanden. Utskottet imponerades av organisationens verksamhet och resultat, och att på gräsrotsnivå få träffa berörda jordbrukare och besöka en skola som ingår i samarbetet gav en mycket god inblick i arbetet på lokal nivå för att hantera ett förändrat klimat och en växande befolkning. De policy-diskussioner som fördes på nationell nivå med kenyanska jordbruksutskottet samt regeringsföreträdare gav en bra kompletterande bild av vilka utmaningar som Kenya står inför. Illegal handel med vilda djur och växter, hållbar produktion och konsumtion samt kemikalier och avfall på global nivå stod på agendan vid ett möte med ledningen för FN:s miljöprogram Unep.

Snittblommor, framför allt rosor, är en stor exportvara till Sverige. Delegationen besökte ett av de företag som förser Europa med rosor och som arbetar målmedvetet med bl.a. klimat- och miljöfrågor kopplade till produktionen. Även företrädare för vattenvårdsprojekt vid Victoriasjön och Naivashasjön tog emot delegationen för att delge sin syn på problematiken kring bl.a. föroreningar, fiske och klimatförändringar runt de två stora sjöarna.

I Tanzania får två tredjedelar av befolkningen i landet sin inkomst från jordbruket, och därmed har bl.a. klimatförändringarna även här mycket stor betydelse för levnadsförhållandena för en stor del av landets befolkning. I Arusha, norra Tanzania, besökte delegationen ett projekt som drivs för att på ett hållbart sätt förbättra levnadsvillkoren för 25 000 kaffeodlare. Det kooperativ inom Tanzania Coffee Farmer Alliance som utskottet besökte delgav sina utmaningar som småskaliga odlare i arbetet med att förse omvärlden med de 3 miljarder koppar kaffe som dricks dagligen i världen. Såväl en plantskola som en odling och en utbildningsanläggning besöktes. Även i Tanzania fördes diskussioner om jordbruk, livsmedelsproduktion, vattenresurser m.m. med såväl statssekreterarna vid jordbruksdepartementet som miljöministern.

När det gäller naturvård, viltvård och jakt och handel med utrotningshotade djur träffade delegationen den svenska zoologen Ann Olivecrona, som arbetat med frågorna på plats i Kenya i fyrtio år. Hon kunde ge delegationen en mycket initierad bild av utvecklingen på dessa områden och de hot mot den biologiska mångfalden som i många fall är akut. Ett besök på Kenya Wildlife Service Training Institute, där såväl viltvårdare som spårhundar utbildas, gav ytterligare insikter i det, inte minst för turistnäringen, så viktiga arbetet med att värna utrotnings-hotade djur. I Nairobi tog företrädare för den FN-an slutna organisationen Great Apes Survival Partnership (Grasp) emot utskottet och

redogjorde för sitt arbete med att skydda de stora aporna från tjuvjakt, illegal handel och hotet om utrotning. I Tanzania, Arusha, träffade delegationen dels företrädare för den statliga nationalparksmyndigheten (Tanapa), dels ledningen för en av landets 16 nationalparker, Tarangire, för att på ort och ställe ta del av hur man arbetar med naturvård och problematiken kring tjuvjakt. Detta är ett lika stort problem innanför som utanför nationalparkerna. Delegationen hade också ett möte med företrädare för organisationen Traffic som redogjorde för sitt arbete mot illegal handel med utrotningshotade djur.

Sverige och Tanzania har sedan många år nära förbindelser. Ett område där Sverige bistått landet är inom energisektorn, där stödet inriktats på utvecklingen av en modern, miljövänlig och klimatsmart energiförsörjning baserad på förnybar energi. Vid ett besök på Tanzania Electric Supply Limited och dess anläggning i utkanten av Dar es Salaam kunde delegationen sätta sig in i energisituationen i Tanzania och energifrågans betydelse för en hållbar utveckling inom energisektorn mot bakgrund av klimatförändringarna.

Delegationens sammantagna bedömning är att resan till Kenya och Tanzania uppfyllde sitt syfte.

BILAGA 1

Miljö- och jordbruksutskottets delegation

Matilda Ernkrans (S), delegationsledare

Marianne Pettersson (S)

Johan Büser (S)

Johan Hultberg (M)

Jesper Skalberg Karlsson (M)

Martin Kinnunen (SD)

Runar Filper (SD)

Stina Bergström (MP)

Jens Holm (V) (endast Kenya)

Lars Tysklind (L)

Lars-Axel Nordell (KD)

Utöver dessa deltog två tjänstemän från miljö- och jordbruksutskottets kansli.

BILAGA 2

Program för miljö- och jordbruksutskottets besök i Kenya och Tanzania

Lördag 27 augusti

22.40 Avresa från Stockholm, Arlanda

Söndag 28 augusti

14.30 Ankomst till Nairobi, Jomo Kenyatta internationella flygplats

Kenya

Söndag 28 augusti

Tema: Viltvård och biologisk mångfald

Möte med ambassadör Johan Borgstam för presentation av programmet.

Middag med zoolog Ann Olivecrona.

Måndag 29 augusti

Tema: Policyfrågor och lagstiftning på nationell och regional nivå om jordbruk, fiske och livsmedelsproduktion m.m.

Möte med kabinettssekreteraren (minister) Mr Willy Bett, Jordbruks- och fiskeridepartementet.

Möte med statssekreteraren Ms Margaret W. Mwakima.

Möte med jordbruksutskottet och representanter för miljöutskottet, Kenyas parlament.

Tisdag 30 augusti

Tema: Miljö, vattenvård och hållbart nyttjande av vatten och naturvårdsfrågor, viltvård, biologisk mångfald

Besök på Van den Berg Roses (storskalig blomsterodling).

Möte med Lake Naivasha Water Resource Users Association.

Besök på Kenya Wildlife Services Training Institute.

Onsdag 31 augusti

Tema: Olaglig handel med vilda djur och växter, hållbar produktion och konsumtion samt kemikalier och avfall och jord- och skogsbrukets roll i miljö- och klimatfrågor

Besök på Förenta nationerna.

Möte med Mr Douglas Cress, koordinator för Great Apes Survival Partnership (Grasp)

Möte med Mr Ibrahim Thiaw, ställföreträdande chef för FN:s miljöprogram (Unep) och seniora medarbetare vid Unep.

Arbetslunch vid svenska ambassaden med deltagande av Vi-skogen, We Effect, SEI (Stockholm Environment Institute), PACJA (Pan African Climate Justice Alliance), Netfund och ambassadpersonal.

Avresa till Kisumu, Victoriasjön.

Torsdag 1 september

Tema: Arbetet mot avskogning i landet, s.k. agroforestry (samplantera träd och grödor) och dess betydelse för att bekämpa fattigdom och klimatförändringarnas negativa effekter. Betydelsen av utbildning i arbetet med agroforestry för en hållbar miljö och bättre levnadsförhållanden och vattenhantering i Victoriasjön och övre Nilenregionen

Möte med Vi-skogens representanter i Kisumu, därefter fältbesök på två gårdar och i en skola.

Möte med kommissionen för Lake Victoria Basin.

Tanzania

Fredag 2 september

Tema: Viltvård, illegal jakt och biologisk mångfald

Möte med den regionala kommissionären i Arusha.

Möte med den tanzaniska nationalparksmyndigheten (Tanapa) och ledningen för nationalparken Tarangire.

Lördag 3 september

Tema: Bevarandearbetets utmaningar bl.a. tjuvjakt, illegal handel, interaktion med omgivande samhällen och förändrade vandringsmönster hos djur

Fältbesök i nationalparken Tarangire.

Möte med, och föredragning av, Ms Julie Thomson, chef för organisationen Traffic.

Söndag 4 september

Tema: Projekt som stöds av Sverige för att på ett hållbart sätt förbättra levnadsvillkoren för landets kaffeodlare

Möte med företrädare för Hanns R. Neumann Stiftung, Tanzania.
Fältbesök hos Coffee Farmers Alliance Tanzania (CFAT).

Avresa till Dar es Salaam.

Måndag 5 september

Tema: Policyfrågor och lagstiftning på nationell och regional nivå om jordbruk, fiske, livsmedelsproduktion och klimat- och miljöfrågor

Möte med statssekreterarna för jordbruksfrågor, Dr Maschingo, och fiskefrågor, Dr Budeba.
Artighetsvisit hos statssekreteraren vid Utrikesdepartementet, ambassadör Joseph Sokoine.
Möte med miljöminister Mr January Makamba.
Middag med klimat-, fiske- och naturvårdstema på svenska residenset.

Tisdag 6 september

Tema: Energisituationen i Tanzania och dess betydelse för en hållbar utveckling av energisektorn mot bakgrund av klimatförändringarna

Fältbesök till Tanzania Electric Supply Company Limited och kraftverket Ubungu.

17.35 Avresa Dar es Salaam, Julius Nyerere internationella flygplats.

Onsdag 7 september

06.10 Ankomst Stockholm, Arlanda.